การใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการเผยแผ่ธรรมะ ผ่านวีดิทัศน์ชุด ธรรมะ 15 นาที ของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต

The use of social media of propagating Dhamma through a 15-minute video series of Dhamma by Phra Maha Sompong Talaputto

พระกฤติธี ธมฺมทินโน
Pha Krittithee Thammathinno
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Roi et BuddhisCollege
E-mail: boybarbor3663@gmail.com

(**Received**: June 23, 2022/ **Revised**: June 30, 2023/ **Accepted**: June 30, 2023)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่ธรรมะของพระสงฆ์กรณีศึกษาการเผยแผ่ธรรมะผ่านวีดิทัศน์ชุดธรรมะ 15 นาทีจากช่องทางยูทูป ของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต และเพื่อเสนอแนวทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่เหมาะสมในการเผยแผ่ธรรมะทางออนไลน์ของพระสงฆ์ ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ สื่อวีดิทัศน์ธรรมะในชุดธรรมะ 15 นาที จำนวนทั้งหมด 56 คลิป

ผลการวิจับพบว่า การใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่ธรรมะของพระสงฆ์: กรณีศึกษา การเผยแผ่ธรรมะผ่านวีดิทัศน์ชุดธรรมะ 15 นาทีจากช่องทางยูทูบของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านเนื้อหาในการเทศนา 2) ด้านเทคนิคการเทศนาและการใช้ภาษา 3) ด้านเทคนิคการใช้สื่อ ส่วนการเสนอแนะแนวทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่เหมาะสมในการเผยแผ่ธรรมะของพระสงฆ์นั้นแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านเนื้อหา ควรมีความหลากหลายและสอดแทรกธรรมะผ่านชีวิตประจำวันของผู้ฟัง เป็นประเด็นหรือเหตุการณ์สำคัญในปัจจุบัน และครอบคลุมเหมาะสมกับกลุ่มผู้ฟัง 2) ด้านเทคนิคการเทศนาและการใช้ภาษา ควรแสดงธรรมให้มีความหลากหลาย เหมาะสมกับระดับผู้ฟัง ใช้ภาษาที่เข้าใจ สอดแทรกมุกตลกแบบสุภาพ และสอดแทรกการใช้อวัจนภาษาด้วย 3) ด้านการใช้สื่ออย่างมีประสิทธิภาพ ควรตั้งชื่อคลิป เลือกภาพปกคลิปให้สอดคล้องและน่าสนใจ ควรจัดกลุ่มธรรมะ ควรเลือกสื่อให้เหมาะสมกับความถนัด 4) ด้านอุปกรณ์ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดรบรมการใช้สื่อในการเผยแผ่ธรรมะอย่างมีประสิทธิภาพ จัดหาและกระจายสื่อต่าง ๆ อย่างครอบคลุม 5) ด้านบุคลากรนั้น พระสงฆ์ควรที่จะหมั่นฝึกซ้อมการเทศนาผ่านสื่อออนไลน์ให้เกิดความเคยชิน หมั่นทบทวนหลักธรรมคำสอน และควรปลูกฝังอุดมการณ์การเผยแผ่ธรรมะเพื่อให้พระสงฆ์สามารถถ่ายทอดและเผยแผ่ธรรมะอย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: สื่อสังคมออนไลน์; การเผยแผ่ธรรมะ; วีดิทัศน์

Abstract

This research article aims to study the use of online media in propagating the Dharma of Buddhist monks: A case study of Dharma propagation through a 15-minute Dharma video series from YouTube channel of Phra Maha Sompong Talaputto and to propose guidelines for using social media appropriately in disseminating dharma online by monks. The scope of content includes 56 clips of 15-minute Dharma videos.

The results found that The Use of Online Media in Dharma Propagation by Monks: A Case Study The propagation of Dharma through a 15-minute Dharma video series from Phra Maha Sompong Talaputto's YouTube channel is divided into 3 aspects: 1) The content of the sermon 2) Preaching and Language Techniques 3) Media Techniques, As for the recommendation for appropriate guidelines for using social media in propagating the Dharma of monks, it can be divided into 5 aspects: 1) Content should be diverse and insert Dharma through listeners' daily lives is a current issue or event 2) Preaching techniques and language use Dharma should be taught in a variety of ways. Appropriate to the level of the listener use language you understand Include polite jokes and included the use of non-verbal language as well 3) Effective use of media. The clip should be named Choose a clip cover image that is consistent and interesting. Dharma should be grouped. The media should be selected to suit their expertise 4) Equipment related agencies should provide training on the use of media in propagating the Dharma effectively. Procurement and distribution of various media comprehensively 5) Personnel. Monks should keep practicing preaching through online media to get used to it. Constantly reviewing the doctrines and should instill the ideology of dharma propagation so that the monks can effectively convey and propagate the dharma.

Keywords: social media; propagation of the Dharma; video

1. บทนำ

หลังจากที่พระพุทธองค์ทรงตรัสรู้อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณแล้ว ภารกิจอันยิ่งใหญ่ของพระพุทธองค์ คือ การชี้นำแนวทางดำเนินชีวิตที่ถูกต้องแก่มวลประชากร เพื่อความสุขสงบแก่ชีวิตและ สังคม แม้ว่าจะยากลำบากเพียงใดก็ตาม พระองค์ใช้เวลาที่มีอยู่ตลอดพระชนม์ชีพ ๔๕ พรรษา เผยแผ่หลักธรรมคำสั่งสอนจนพุทธศาสนาแพร่หลายในแคว้นต่างๆ มีประชาชนศรัทธาเลื่อมใสและอุทิศตนเป็นพุทธสาวกจำนวนมาก พระพุทธองค์ทรงแสดงธรรมแก่บุคคลทุกระดับ หากเขามีความสามารถที่จะรับรู้ธรรมได้ ก็ทรงให้โอกาสเสมอ สิทธิเสรีภาพของบุคคลได้ถูกเปิดออกโดยหลักการของพุทธศาสนา จึงถือว่าเป็นการเผยแผ่สิ่งที่ดีงามเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน โลกโดยแท้ ดังพุทธพจน์ตอนที่พระพุทธองค์ส่งพระสาวกออกไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาครั้งแรกว่า จรถ ภิกขเว จาริก พหุชนหิตาย พหุชนสุขาย โลกานุกมฺปาย อตฺถาย หิตาย สุขาย สเทวมนุสฺสานำ (พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาเตปิฏกำ, 2550) แปลความว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงจาริกไป เพื่อประโยชน์สุขแก่ชนจำนวนมาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์” (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

การเผยแผ่พระพุทธศาสนามีพัฒนาการมาตามลำดับเริ่มจากยุคแรกที่มีการเผยแผ่ศาสนาโดยวิธีปากต่อปาก เรียกว่า “มุขปาฐะ จากนั้นค่อยพัฒนาตามยุคสมัย เช่น จารึก พิมพ์หนังสือ จนกระทั่งปัจจุบันมีคำสอนของพระพุทธศาสนาปรากฏบนสื่อออนไลน์เพิ่มมากขึ้นในหลากหลายรูปแบบ แม้แต่หลักคำสอนของพระพุทธศาสนาก็มีพระไตรปิฎกฉบับออนไลน์มีเว็บไซต์อธิบายคำสอนทางศาสนาเผยแผ่ทางอินเทอร์เน็ตจำนวนมาก อาจกล่าวได้ว่าศาสนาพุทธในปัจจุบันมีการปรับตัวเข้าหามวลชนและเป็นศาสนาเพื่อมวลชนมากขึ้น และเนื่องจากกระแสโลกาภิวัตน์ที่เชื่อมโยงผู้คนทั่วโลกเข้าด้วยกันด้วยการติดต่อสื่อสารอย่างไร้พรมแดนในทุกที่ทุกเวลาผ่านสื่อสังคมออนไลน์ และจากการติดต่อสื่อสารและก้าวหน้าอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีและสื่อสังคมออนไลน์ต่างๆ ในฐานะสื่อกลางที่ช่วยในการส่งสารให้กันและกันและสื่อที่ใช้ในฐานะเผยแผ่แนวคิด ข่าวสาร และเหตุการณ์ต่างๆ ทำให้มนุษยชาติสามารถเข้าถึงและรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็วซึ่งส่งผลกระทบต่อพระพุทธศาสนาทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมทั้งปัจจัยทางด้านสังคมที่ผู้คนต้องเร่งรีบในการใช้ชีวิต หรือปัญหาและข้อจำกัดอื่นๆที่ส่งผลให้ไม่มีเวลาเข้าวัดหรือศึกษาธรรมะได้สะดวก ประกอบกับสถานการณ์ในปัจจุบันจากวิกฤตการณ์ของโรคระบาดโควิด 19 ที่ระบาดเป็นวงกว้างในปัจจุบันที่ส่งผลให้ผู้คนในสังคมต้องเกิดการรักษาระยะห่างซึ่งกันและกันยิ่งส่งผลให้การติดต่อสื่อสารด้วยสื่อสังคมออนไลน์ต่างๆก้าวเข้ามามีบทบาทสำคัญในสังคมอย่างแพร่หลายมากขึ้น ด้วยเหตุผลดังกล่าวพระสงฆ์ยุคใหม่ในฐานะตัวแทนในการทำหน้าที่เผยแผ่หลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาจึงต้องเริ่มเรียนรู้ปรับตัวและรู้เท่าทันอย่างเทคโนโลยีและสื่อสังคมออนไลน์อย่างมีสติและควรพลิกวิกฤติที่มีดังกล่าวให้เป็นโอกาส นำปัญหาดังกล่าวมาพัฒนาและแก้ไขด้วยสื่อสมัยใหม่

พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต สังกัดวัดสร้อยทอง กรุงเทพมหานคร คุณวุฒิทางธรรมจบเปรียญธรรม 7 ประโยค เป็นพระนักเผยแผ่ที่มีชื่อเสียงระดับประเทศในปัจจุบัน มีความโดดเด่นด้านแสดงธรรมสอดแทรกมุขตลก การเผยแผ่ธรรมะผ่านสื่อออนไลน์ของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต นับเป็นหนึ่งในตัวอย่างที่เห็นได้ชัดของพระสงฆ์ที่มีการปรับตัวและใช้ประโยชน์จากสื่อออนไลน์ให้เป็นประโยชน์ในการนำมาประยุกต์ใช้เผยแผ่ธรรมะผ่านการเทศนาผ่านช่องทางยูทูป ซึ่งเป็นแพลตฟอร์มที่ใช้งานฟรีสะดวกไม่จำเป็นต้องระบุตัวตนและใช้งานง่ายและไม่จำกัดเพศและวัยของผู้ใช้ ทำให้สามารถเผยแผ่ธรรมมะได้อย่างครอบคลุมและเข้าถึงพุทธศาสนิกชนได้อย่างกว้างขวาง และนอกจากนี้ยังสามารถนำรายได้ที่ได้จากการเผยแผ่ธรรมะผ่านช่องทางดังกล่าวไปสร้างประโยชน์เป็นเงินบริจาคเพื่อสาธารณกุศลเพื่อสังคมได้อีกต่อหนึ่งด้วย

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นจึงเป็นที่มาในการศึกษางานวิจัย เพื่อให้ทราบถึงศึกษาสภาพปัญหาการเผยแผ่ธรรมะของพระสงฆ์ในยุคปัจจุบันและวิธีการนำเสนอธรรมะผ่านสื่อออนไลน์ของพระสงฆ์ตัวอย่าง ซึ่งในกรณีนี้ได้แก่ การใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการเผยแผ่ธรรมะของพระสงฆ์กรณีศึกษา การเผยแผ่ธรรมะผ่านวีดิทัศน์ชุด ธรรมะ 15 นาที จากช่องทางยูทูป ของ พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต เพื่อนำมาปรับใช้เป็นแนวทางและข้อเสนอแนะให้แก่พระสงฆ์ที่สนใจในการใช้เป็นแนวทางการเผยแผ่ธรรมะผ่านสื่อออนไลน์อื่นๆ ต่อไปในภายหน้าต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่ธรรมะของพระสงฆ์: กรณีศึกษา การเผยแผ่ธรรมะผ่านวีดิทัศน์ชุดธรรมะ 15 นาทีจากช่องทางยูทูป ของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต

2.2 เพื่อเสนอแนวทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่เหมาะสมในการเผยแผ่ธรรมะทางออนไลน์ของพระสงฆ์

3. วิธีการดำเนินงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ขอบเขตด้านข้อมูล ได้แก่ สื่อวีดิทัศน์ธรรมะในชุดธรรมะ 15 นาที จำนวนท 56 คลิป โดยผู้วิจัยรวบรวมจากสื่อยูทูบ ช่องพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต Channel วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีพรรณนานาความตามประเด็นที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4. ผลการวิจัย

การใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่ธรรมะของพระสงฆ์: กรณีศึกษา การเผยแผ่ธรรมะผ่านวีดิทัศน์ชุดธรรมะ 15 นาที จากช่องทางยูทูป ของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต พบว่า พระมหาสมปองได้พัฒนารูปแบบวิธีการเผยแผ่ธรรมะรูปแบบใหม่โดยเน้นการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแบบเชิงรุก โดยการนำเทคโนโลยีและวิทยาการทางด้านสื่อสังคมออนไลน์เข้ามามีบทบาทในการใช้เผยแผ่ธรรมะในรูปแบบวีดิทัศน์บันทึกการเทศนานำเสนอผ่านสื่อสังคมอนไลน์ไปสู่พุทธศาสนิกชนอย่างแพร่หลาย ผ่านช่องทางยูทูปของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต Channel ซึ่งแบ่งผลการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ส่วนดังนี้

1) ด้านเนื้อหาในการเทศนา

จากการศึกษาพบว่าเนื้อหาในการเทศนาของพระมหาสมปองผ่านวีดิทัศน์ชุด ธรรมะ 15 นาทีนั้น เนื้อหาในการเทศนาสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภทหลัก ได้แก่ ประเภทที่ 1 คือ เนื้อหา ที่มีความเกี่ยวข้องและสอดคล้องกับชีวิตประจำวันของผู้ฟังไม่ว่าจะเป็นด้านความสัมพันธ์ในครอบครัวและสังคม การประกอบอาชีพ บทบาทหน้าที่หรือเหตุการณ์สำคัญในปัจจุบัน ข่าว วิกฤตการณ์ต่าง ๆ ของสังคมมาเป็นหัวข้อในการบรรยายแล้วมีจึงมีการยกธรรมะเข้าไปสอดแทรกเพื่อแก้ปัญหาเหตุการณ์หรือหัวข้อดังกล่าว ส่วนประเภทที่ 2 จะเป็นหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับการขยายหรืออธิบาย หลักธรรมะโดยตรง โดยมีการนำตัวอย่างชาดก พุทธประวัติ หรือบุญพิธีหรือพิธีกรรมต่าง ๆทางพุทธศาสนามาอธิบายขยายความด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย น่าติดตาม นอกจากนี้หัวข้อเนื้อหาในการเทศนาที่นำมาเผยแผ่ยังมีความครอบคลุมต่อกลุ่มผู้ฟังทุกเพศทุกวัย และมีความเฉพาะเจาะจงกับลักษณะ

ของผู้ฟังที่มีความแตกต่างกันออกไปทั้งวัยวุฒิและคุณวุฒิตั้งแต่ วัยเด็กไปจนถึงวัยชรา อีกด้วย โดยผู้ฟังระดับเด็กจะมีการเลือกใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย เนื้อหาสนุกและสอดแทรกมุกตลกให้ผู้ฟังซึ่งเป็นเด็กเกิดความสนุกสนานในการฟังและไม่เบื่อ ขณะที่ผู้ฟังที่อยู่ในระดับวัยผู้ใหญ่ก็จะมีการปรับเปลี่ยนเนื้อหาให้สอดคล้องกับกลุ่มของผู้ฟัง ภาษาที่ใช้ก็มีความซับซ้อนมากกว่าวัยเด็กที่ยังขาดประสบการณ์และความเข้าใจทางด้านภาษา เช่น หัวข้อการเทศนาที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่การงาน ความสัมพันธ์ในสังคม จนถึงผู้ฟังที่เป็นผู้สูงอายุมีการแสดงเทศนาในหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับความสุข การละความทุกข์ และการนำธรรมะมาใช้ประยุกต์ในการดูแลสุขภาพเป็นต้น

นอกจากนี้ยังพบว่าหลักธรรมที่มีการนำมาสอดแทรกในการเทศนาแต่ละครั้งมักจะเป็นหลักธรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตประจำวันของผู้ฟังเป็นส่วนใหญ่ โดยหลักธรรมที่มีการสอดแทรกในเนื้อหาการเทศนาในชุดวีดิทัศน์ธรรมะ 15 นาทีผ่านช่องยูทูป พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต Channel สูงสุด 5 อันดับแรก ได้แก่

- ฆราวาสธรรม 4 หมายถึง คุณสมบัติของผู้ประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตทางโลกซึ่งประกอบด้วย สัจจะ คือ ความจริง, ซื่อตรง ซื่อสัตย์ จริงใจ พูดจริง ทำจริง ทมะคือ การฝึกฝน, การข่มใจ ฝึกนิสัย ปรับตัว, รู้จักควบคุมจิตใจ ฝึกหัดดัดนิสัย แก้ไขข้อบกพร่อง ปรับปรุงตนให้เจริญก้าวหน้าด้วยสติปัญญา ขันติ คือ ความอดทน, ตั้งหน้าทำหน้าที่การงานด้วยความขยันหมั่นเพียร เข้มแข็ง ทนทาน ไม่หวั่นไหว มั่นในจุดหมาย ไม่ท้อถอยและจาคะ คือ ความเสียสละ, สละกิเลส สละความสุขสบายและผลประโยชน์ส่วนตนได้ ใจกว้าง พร้อมที่จะรับฟังความทุกข์ ความคิดเห็น และความต้องการของผู้อื่น พร้อมที่จะร่วมมือ ช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่คับแคบเห็นแก่ตนหรือเอาแต่ใจตัว

- อิทธิบาท 4 เครื่องให้ลุถึงความสำเร็จตามที่ตนประสงค์ ผู้หวังความสำเร็จในสิ่งใด ต้องทำตนให้สมบูรณ์ ด้วยสิ่งที่เรียกว่า อิทธิบาท ซึ่งจำแนกไว้เป็น 4 คือ ฉันทะ (ความพอใจ) คือ ความต้องการที่จะทำใฝ่ใจรักจะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอ และปรารถนาจะทำให้ ได้ผลดียิ่งๆขึ้นไป วิริยะ (ความเพียร) คือ ขยันหมั่นประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทน เอาธุระไม่ท้อถอย จิตตะ (ความคิด) คือ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำ และทำสิ่งนั้นด้วยความคิด เอาจิตฝักใฝ่ ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไป และวิมังสา (ความไตร่ตรอง หรือ ทดลอง) คือ หมั่นใช้ปัญญา พิจารณาใคร่ครวญ ตรวจหาเหตุผล และตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนในสิ่งที่ทำนั้น มีการวางแผน วัดผล คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง เป็นต้น

- มรรค 8 หมายถึง หนทางสู่การดับทุกข์ ประกอบไปด้วยประกอบด้วย สัมมาทิฏฐิ (ความเห็นที่ถูกต้อง) หมายถึง ความรู้ในอริยสัจ 4 สัมมาสังกัปปะ (ความคิดที่ถูกต้อง) หมายถึง ความคิดในการออกจากกาม ความไม่พยาบาท และการไม่เบียดเบียน สัมมาวาจา (วาจาที่ถูกต้อง) หมายถึง การเว้นจากการพูดเท็จ หยาบคาย ส่อเสียด และเพ้อเจ้อ สัมมากัมมันตะ (การปฏิบัติที่ถูกต้อง) หมายถึง เจตนาละเว้นจากการฆ่า การเอาของที่เจ้าของไม่ได้ให้ และ การประพฤติผิดในกาม สัมมาอาชีวะ (การหาเลี้ยงชีพที่ถูกต้อง) หมายถึง การเว้นจากมิจฉาชีพ สัมมาวายามะ (ความเพียรที่ถูกต้อง) หมายถึง สัมมัปปธาน 4 คือ ความพยายามป้องกันอกุศล ที่ยังไม่เกิด ละอกุศลที่เกิดขึ้นแล้ว ทำกุศลที่ยังไม่เกิด และดำรงรักษากุศลที่เกิดขึ้นแล้ว สัมมาสติ (การมีสติที่ถูกต้อง) หมายถึง สติปัฏฐาน 4 สัมมาสมาธิ (การมีสมาธิที่ถูกต้อง) หมายถึง ฌาน 4

- สัปปุริสธรรม 7 หมายถึง ธรรมของคนดี ธรรมของสัตบุรุษ ธรรมที่ทำให้เป็นสัตบุรุษ คุณสมบัติของคนดี ประกอบไปด้วย ธัมมัญญุตา คือเป็นผู้รู้จักเหตุ อัตถัญญุตาคือเป็นผู้รู้จักผล อัตตัญญุตา คือเป็นผู้รู้จักตน มัตตัญญุตา คือเป็นผู้รู้จักประมาณ กาลัญญุตา คือเป็นผู้รู้จักกาล ปริสัญญุตา คือเป็นผู้รู้จักบริษัท และปุคคลัญญุตา คือเป็นผู้รู้จักบุคคล

- หลักกาลามสูตร หมายถึง วิธีปฏิบัติต่อสิ่งที่ตนสงสัย หรือหลักความเชื่อ 10 ประการ ประกอบไปด้วย อย่าปลงใจเชื่อ ด้วยการฟังตามๆ กันมา อย่าปลงใจเชื่อ ด้วยการถือสืบ ๆ กันมา อย่าปลงใจเชื่อ ด้วยการเล่าลือ อย่าปลงใจเชื่อ ด้วยการอ้างตำราหรือคัมภีร์ อย่าปลงใจเชื่อ เพราะตรรกะ อย่าปลงใจเชื่อ เพราะการอนุมาน อย่าปลงใจเชื่อ ด้วยการคิดตรองตามแนวเหตุผล อย่าปลงใจเชื่อ เพราะเข้ากันได้กับทฤษฎีที่พินิจไว้แล้ว อย่าปลงใจเชื่อ เพราะมองเห็นรูปลักษณะน่าจะเป็นไปได้ อย่าปลงใจเชื่อ เพราะนับถือว่า ท่านสมณะนี้ เป็นครูของเรา โดยเนื้อหาการเทศนาและหลักธรรมที่สอดแทรกในการเทศนาในชุดวีดิทัศน์ธรรมะ 15 นาทีผ่านช่องทางยูทูป ของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต Channel (พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต, 2564: ออนไลน์)

2) ด้านเทคนิคการเทศนาและการใช้ภาษา

จากการศึกษาพบว่าพระมหาสมปองมีการประยุกต์ใช้ทั้งเทคนิควิธีการเทศนาแบบใหม่ผสมผสานกับวิธีการเทศนาแบบดั้งเดิมร่วมกัน

โดยการเทศน์แบบใหม่ จะมีการใช้ทั้งการสื่อสารทางวัจนภาษาและอวัจนภาษาร่วมกันอย่างพอดี คือ ทางวัจนภาษา พระมหาสมปองได้มีการใช้คำหรือภาษา สำนวน คำใหม่ คำแปลก มีเอกลักษณ์ของตัวเองและใช้ภาษาสมัยใหม่ที่กำลังเป็นที่นิยม เช่น การใช้การเน้นเสียง การทำเสียงลากยาวในคำสุดท้ายของประโยค การเลียนเสียงพฤติกรรมการพูดของวัยรุ่น รวมทั้งมีการใช้ภาษา ที่มีความเข้าใจง่ายไม่ซับซ้อน โดยระดับความเป็นทางการของภาษาที่พระมหาสมปองใช้จะเปลี่ยนไปตามระดับผู้ฟังเทศนาในแต่ละคลิปวีดิทัศน์ อีกทั้งยังมีการใช้ภาษาและน้ำเสียงที่แตกต่างกันออกไป ตามความเหมาะสมเหตุการณ์ตามเรื่องที่กำลังเทศนาอีกด้วย นอกจากนี้จุดเด่นที่สำคัญอีกประการหนึ่งของเทคนิควิธีการเทศนาแบบสมัยใหม่ของพระมหาสมปอง คือ การสอดแทรกอารมณ์ขันและมุกตลกอย่างสุภาพร่วมเข้าไปกับการเทศนาเพื่อให้ผู้ฟังเกิดความผ่อนคลายและรู้สึกเพลิดเพลิน ไม่รู้สึกเบื่อในขณะฟังเทศน์ และยังมีการเทศนาโดยใช้เทคนิคการตั้งคำถามเพื่อเปิดประเด็นให้ผู้ฟังเทศน์ได้เกิดการคิดตาม ในขณะที่การสื่อสารทางอวัจนภาษา พระมหาสมปองมักจะใช้เทคนิคการยกมือประกอบ การแสดงสีหน้าประกอบน้ำเสียงและแสดงท่าทางประกอบเหตุการณ์หรือคำบรรยายของตนเพื่อสร้างความเข้าใจที่ชัดเจน ดึงดูดความสนใจแก่ผู้ฟังเทศนา และใช้ภาพพร้อมเสียงประกอบการบรรยายเทศนาธรรมประกอบการเทศนาอีกด้วย

ในขณะเดียวกันพระมหาสมปองก็ยังคงรูปแบบวิธีการสื่อสารในแบบทางพระพุทธศาสนาแบบเดิมไว้ในการสื่อสารทางวัจนภาษา คือ การยกอุทาหรณ์ และการเล่านิทานประกอบการเปรียบเทียบด้วยข้อ อุปมา การใช้อุปกรณ์การสอน การทำเป็นตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของผู้ฟัง การเล่นภาษา เล่นคำ การถามตอบและชัดเจน พูดอย่างคล้องแคล่ว มีจังหวะในการพูดค่อนข้างเร็ว แสดงน้ำเสียงเข้ากับเรื่องที่กำลังบรรยาย

3) ด้านเทคนิคการใช้สื่อ

จากผลการศึกษาการประยุกต์ใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนตามพุทธศาสนาของพระมหาสมปอง ตาลบุตโตโดยศึกษาผ่านวีดิทัศน์เทศนาชุด ธรรมะ 15 นาทีจากช่องทางยูทูป ช่องพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต Channel พบเทคนิคการใช้สื่อดังกล่าวดังนี้

- เทคนิคการตั้งชื่อคลิปวีดิทัศน์ของสื่อที่ต้องการเผยแผ่อย่างดึงดูด ตรงประเด็นและมีคำสำคัญเพื่อดึงดูดให้ผู้ชมกดชมคลิปวีดิทัศน์เผยแผ่ธรรมะ เช่น การใช้เทคนิคระบุเวลาในการฟังเพียง 15 นาที ด้วยการใส่ในชื่อคลิปด้วยข้อความว่า (ธรรมะ 15 นาที) หรือระบุข้อความว่า ขำจนตกเข้าอี้ ขำจนท้องแข็ง ของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต เพื่อดึงดูดให้ผู้พบเห็นวีดิทัศน์ดังกล่าวกดเข้ารับชมเนื่องจากใช้เวลาเพียงแค่ประมาณ 15 นาที ก็สามารถรับชมธรรมะดีๆ ที่สามารถทำให้จิตใจสงบ ผ่องใสและสามารถนำไปเป็นแนวทางให้การดำรงชีวิตได้และยังสามารถคลายเครียดได้จากการรับฟังธรรมะดังกล่าวได้ ซึ่งสามารถเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้พบเห็นเปิดชมคลิปเทศนา

นั้น ๆได้กว้างขึ้นอีกด้วย

- เทคนิคการสร้างสรรค์หรือเลือกภาพปกวีดิทัศน์อย่างละเอียดรอบครอบโดยอาจเลือกภาพปกที่มีข้อความชัดเจน เกี่ยวข้องกับเนื้อหาของธรรมเทศนาในวีดิทัศน์และควรเป็นภาพที่มีความสวยงามดึงดูดให้น่ากดรับชม เช่น อาจจะมีการใช้สสีสันที่สดใจ เป็นตัวกระตุ้นให้ผู้ฟัง วัยเด็กอยากกดฟังเพิ่มมากขึ้น ขณะที่วัยผู้ใหญ่ที่เห็นภาพปกที่สดใสก็ให้ความรู้สึกคลายเครียด สบายๆ และกระตุ้นให้รู้สึกน่ากดรับชมธรรมะมากขึ้น ขณะที่ตัวหนังสือที่ชัดเจนอ่านง่ายก็ช่วยให้ผู้รับชมที่อยู่ในวัยชราสามารถอ่านได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้นด้วยเช่นกัน

- เทคนิคการจัดรวบรวมวีดิทัศน์ในส่วนที่เป็นหัวข้อเดียวกันหรือใกล้เคียงกันไว้ในชุดการเล่นเดียวกันเพื่อให้ผู้ชมสะดวกต่อการค้นหาวีดิทัศน์ที่สนใจต่อในหมวดเดียวกันได้ง่ายขึ้น และเป็นการเพิ่มการเข้าถึงให้แก่วีดิทัศน์เทศนาธรรมะเรื่อง ๆ ได้มากขึ้นอีกทางหนึ่ง

- เทคนิคในการเลือกสื่อออนไลน์ในการเผยแผ่ธรรมะอย่างเหมาะสม เนื่องจากช่องทางยูทูป นั้นเป็นช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ที่ไม่เสียค่าใช้จ่ายในการใช้ สามารถเข้าถึงได้ง่ายเนื่องจากไม่จำเป็นต้องระบุตัวตนก่อนเข้าใช้ ทำให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงสื่อดังกล่าวอย่างแพร่หลาย ครอบคลุมทุกเพศทุกวัย และยังสามารถนำรายได้ที่ได้จากการเผยแผ่เทศนาธรรมะ ซึ่งนอกจากเป็นการเผยแผ่ธรรมะตามหลักคำสั่งสอนขององค์สมเด็จสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว ยังสามารถนำรายได้ดังกล่าวไปต่อยอดเป็นสาธารณะกุศลต่อเนื่องให้กับสังคมอีกต่อหนึ่งหรือสามารถนำมาทำนุบำรุงพุทธศาสนาให้ดำรงอยู่อย่างสง่างาม เช่น บำรุงศาสนสถาน ซึ่งเป็นการสร้างประโยชน์ต่อเนื่องอีกต่อหนึ่งได้และเมื่อพิจารณาผลการตอบรับของพุทธศาสนิกชน โดยอนุมานว่ายอดการรับชม 1 ครั้ง เท่ากับมีผู้รับฟังเทศนาธรรมะ 1 คน เมื่อพิจารณาเป็นรายเดือนจะพบว่าเดือนที่มีผู้รับชมสูงที่สุด ได้แก่ เดือนมกราคม พ.ศ. 2564 จำนวน 1,394,957 ครั้ง ส่วนยอดการกดชื่นชอบจำนวน 25,089 ครั้งและยอดการแสดงความคิดเห็นจำนวน 660 ครั้ง

แนวทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่เหมาะสมในการเผยแผ่ธรรมะทางออนไลน์ของพระสงฆ์

จากการศึกษาการเผยแผ่เนื้อหาและเทคนิคการเผยแผ่ธรรมะผ่านสื่อออนไลน์ของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต โดยรวบรวมข้อมูลผ่านการเผยแผ่วีดิทัศน์เผยแผ่ธรรมะในชุด ธรรมะ 15 นาที สามารถสรุปเป็นแนวทางในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เผยแผ่ธรรมะที่เหมาะสมของพระสงฆ์โดยทั่วไปได้ดังนี้

1) ด้านเนื้อหา

- ควรเน้นเนื้อหาการเผยแผ่ธรรมะที่มีความหลากหลายในการเทศนาทั้งหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับตัวปัจเจคบุคคล หรือหัวข้อเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับสังคมรอบข้าง เพื่อให้ผู้ฟังได้มีตัวเลือกหัวข้อในการฟังเทศนาที่หลากหลายและได้มองเห็นความสำคัญของหลักธรรมที่สามารถนำไปใช้แก้ปัญหาได้ทั้งในระดับปัจเจคบุคคลและระดับสังคมอื่น ๆ ที่กว้างขึ้น

- ควรเน้นเนื้อหาการเผยแผ่ธรรมะด้วยการสอดแทรกเนื้อหาที่มีความเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของผู้ฟังเพิ่มเติมมากขึ้นจากผลการวิจัยที่พบว่าเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง กับวิถีชีวิตประจำวันทั่วไปของพุทธศาสนิกชนได้รับความนิยมในการสนใจรับชมรับฟังมากกว่าหัวข้ออื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านความสัมพันธ์ เช่น ครอบครัว ความรัก การคบเพื่อน หัวข้อการประกอบอาชีพ เช่น การเป็นครูที่ดี การสัมภาษณ์งาน หัวข้อบทบาทหน้าที่ เช่น การปฏิบัติตนเป็นศิษย์ที่ดี เป็นต้น เพื่อให้ให้ผู้ฟังรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของเรื่องที่กำลังฟังและเข้าใจได้ง่ายขึ้น

- ควรมีหัวข้อเทศนาที่เกี่ยวข้องกับการยกเหตุการณ์สำคัญในปัจจุบัน ข่าว วิกฤตการณ์ต่าง ๆ ของสังคมในปัจจุบันมาเป็นหัวข้อในการบรรยายแล้วมีจึงมีการยกธรรมะเข้าไปสอดแทรกเพื่อแก้ปัญหาเหตุการณ์

หรือหัวข้อดังกล่าวให้ผู้ชมผู้ฟังรู้สึกว่าธรรมะเป็นสิ่งเข้าถึงง่ายและไม่ห่างไกลตัวเนื่องจากสามารถนำมาปรับใช้กับการรับมือในเหตุการณ์ที่มีความเป็นสากลและกระทบในวงกว้างได้

- ควรมีหัวข้อเทศนาที่เกี่ยวข้องกับการขยายหรืออธิบายหลักธรรมะโดยตรง โดยมีการนำตัวอย่างชาดก พุทธประวัติ หรือบุญพิธีหรือพิธีกรรมต่าง ๆ ทางพุทธศาสนามาอธิบายขยายความด้วยภาษาที่เข้าใจง่ายน่าติดตาม

- ควรมีหัวข้อเทศนาที่มีความครอบคลุมต่อกลุ่มผู้ฟังทุกเพศทุกวัย ให้ผู้ฟัง แต่ละเพศแต่ละวัยสามารถเลือกเข้าชมหัวข้อธรรมะที่สอดคล้องกับความต้องการของตนทำให้สามารถขยายฐานผู้รับฟังที่เป็นพุทธศาสนิกชนในวัยอื่น ๆ ได้เพิ่มมากขึ้น

- ควรมีการยกตัวอย่างเหตุการณ์ ข้อคิดหรือมีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้ฟัง เกิดการมีส่วนร่วมมากขึ้นนอกจากการรับฟังธรรมะปกติ เช่น การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นการเปิดโอกาสให้ถามตอบข้อสงสัย เพื่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่าผู้เทศนาและผู้ฟัง ทำให้สามารถสื่อสารศาสน์ที่ต้องการส่งออกมาได้เข้าถึงตัวผู้ชมได้มากขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อเนื่องถึงตัวผู้รับชมคลิปดังกล่าวต่ออีกทอดหนึ่งที่ได้รู้สึกเหมือนมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น ๆ ตามที่ได้เห็นจากเนื้อหาในวีดิทัศน์

- เนื้อหาที่ทำการเทศนาควรมีลำดับการนำเสนอและถ่ายทอดที่ชัดเจน ไม่วกวนตามลำดับตั้งแต่เกริ่นนำ เข้าสู่ประเด็นหลัก และการสรุปเพื่อให้ผู้ฟังสามารลำดับความคิดและติดตามเนื้อหาที่ทำการสื่อได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2) ด้านเทคนิคการเทศนาและการใช้ภาษา

- ควรมีการปรับใช้เทคนิคการพูดที่หลากหลายให้เกิดความน่าสนใจและเพลิดเพลินต่อตัวผู้ฟังให้มีความรูสึกอยากรับชมธรรมะหรือการเทศนานั้น ๆ จนจบและคล้อยตาม ไม่ว่าจะเป็นวิธีการพูดหักมุม พูดคล้องจอง พูดสร้อยคำ พูดแบบแต่งเติมคำ เป็นต้น

- ควรใช้การพูดด้วยภาษาที่เหมาะสมกับระดับของผู้ฟังและสอดคล้องกับเรื่องที่กำลังเทศนาเพื่อให้ผู้ฟังซึ่งแตกต่างกันออกไปแต่ละกลุ่มเข้าใจในหัวข้อเทศนาที่กำลังรับฟังได้ง่ายขึ้น

- ควรมีการปรับใช้ภาษาที่ทันสมัยมากขึ้น ซึ่งทันสมัยในที่นี้หมายถึง คำพูด ที่ทันเหตุการณ์เป็นสากลและนิยมในวงกว้างเพื่อให้ผู้ฟังเข้าถึงและติดตามเรื่องที่กำลังเทศนาอยู่ได้ดียิ่งขึ้น

- ควรใช้พูดให้ตรงประเด็น ชัดเจน กระชับในเรื่องที่ต้องการเน้นย้ำหรือต้องการความกระจ่างชัดเพื่อให้ผู้ฟังรับศาสน์จากการเทศนาในเรื่องนั้น ๆ ได้ชัดเจน ไม่ไขว้เขว

- ควรมีการประยุกต์ใช้อวัจนภาษามาเกี่ยวข้องในการเทศนา เช่น การแสดงท่าประกอบการพูด การแสดงสีหน้า เพื่อเป็นการสร้างบรรยากาศและเป็นการเน้นย้ำคำพูด ในการเทศนาให้หนักแน่นและน่าติดตาม

- ควรมีการสอดแทรกมุกตลกขำไม่หยาบโลนทำให้เกิดประโยชน์ในขณะเทศนา ซึ่งทำให้บรรยากาศไม่เครียดและเกิดความสบายอารมณ์ในขณะที่รับฟังธรรมเทศนานั้น ๆ ซึ่งเป็นประโยชน์ในด้านการดึงดูดให้ผู้ฟังกดเข้ารับชมอีกด้วย

3) ด้านการใช้สื่ออย่างมีประสิทธิภาพ

- ควรใช้การตั้งชื่อคลิปวีดิทัศน์ของสื่อที่ต้องการเผยแผ่อย่างดึงดูด ตรงประเด็นและมีคำสำคัญเพื่อดึงดูดให้ผู้ชมกดชมคลิปวีดิทัศน์เผยแผ่ธรรมะ เช่น การใช้เทคนิคระบุเวลาในการฟังเพียง 15 นาที ด้วยการใส่ในเชื่อคลิป ด้วยข้อความว่า (ธรรมะ 15 นาที) หรือระบุข้อความว่า ขำจนตกเข้าอี้ ขำจนท้องแข็ง ของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต เพื่อดึงดูดให้ผู้พบเห็นวีดิทัศน์ดังกล่าว กดเข้ารับชมเนื่องจากใช้เวลาเพียงแค่ประมาณ

15 นาทีก็สามารถรับชมธรรมะดีๆ ที่สามารถทำให้จิตใจสงบ ผ่องใสและสามารถนำไปเป็นแนวทางให้การดำรงชีวิตได้และยังสามารถคลายเครียดได้ จากการรับฟังธรรมะดังกล่าวได้ ดังนั้นการระบุคำสำคัญที่ดีและดึงดูดจึงสามารถเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้พบเห็นเปิดชมคลิปเทศนานั้น ๆ ได้กว้างขึ้นอีกด้วย

- ควรระมัดระวังและมีการสร้างสรรค์หรือเลือกภาพปกวีดิทัศน์อย่างละเอียดรอบครอบ โดยอาจเลือกภาพปกที่มีข้อความชัดเจน เกี่ยวข้องกับเนื้อหาของธรรมเทศนาในวีดิทัศน์และควรเป็นภาพที่มีความสวยงามดึงดูดให้น่ากดรับชม เช่น อาจจะมีการใช้สสีสันที่สดใจ เป็นตัวกระตุ้นให้ผู้ฟังวัยเด็กอยากกดฟังเพิ่มมากขึ้น ขณะที่วัยผู้ใหญ่ที่เห็นภาพปกที่สดใสก็ให้ความรู้สึกคลายเครียด สบายๆ และกระตุ้นให้รู้สึกน่ากดรับชมธรรมะมากขึ้น ขณะที่ตัวหนังสือที่ชัดเจนอ่านง่ายก็ช่วยให้ผู้รับชมที่อยู่ในวัยชราสามารถอ่านได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้นด้วยเช่นกัน ดังนั้นการเลือกภาพปกวีดิทัศน์เผยแผ่ที่ดีจึงนับเป็นหนึ่งในเรื่องสำคัญที่ต้องพิจารณาให้ดีด้วยเช่นกัน เช่น ตามตัวอย่างภาพปกวีดิทัศน์ในชุดธรรมะ 15 นาทีจากช่องทางยูทูป พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต Channel

- ควรมีการจัดรวบรวมวีดิทัศน์ในส่วนที่เป็นหัวข้อเดียวกันหรือใกล้เคียงกันไว้ ในชุดการเล่นเดียวกันเพื่อให้ผู้ชมสะดวกต่อการค้นหาวีดิทัศน์ที่สนใจต่อในหมวดเดียวกันได้ง่ายขึ้น และเป็นการเพิ่มการเข้าถึงให้แก่วีดิทัศน์เทศนาธรรมะเรื่องๆ ได้มากขึ้นอีกทางหนึ่ง

- ควรเลือกใช้ช่องทางออนไลน์ให้เหมาะสมกับความต้องการและความถนัด

- ควรมีการเผยแผ่ธรรมะผ่านช่องทางสื่อออนไลน์อื่น ๆ นอกเหนือจากช่องทางยูทูป เพิ่มเติมซึ่งมีความหลายหลายและเป็นที่นิยมมากมายในปัจจุบันเพิ่มเพื่อให้เข้าถึงกลุ่มผู้ฟังและผู้ใช้งานที่แตกต่างกันออกไปในตามสื่อออนไลน์นั้น ๆ เช่น Facebook Twitter Clubhouse และ Podcast เป็นต้น

- อาจมีการโปรโมทช่องทางการนำเสนอหรือเทศนาธรรมะเพิ่มเติมเพื่อให้มีการเข้าถึงต่อกลุ่มผู้ฟังที่เพิ่มมากขึ้น

- สำหรับช่องทางสื่อออนไลน์ที่สามารถสร้างรายได้นั้น หากมีการเผยแผ่และนำเสนอเป็นประจำอาทิ YouTube อาจทำให้สามารถนำรายได้ที่ได้จากการเผยแผ่เทศนาธรรมะ ซึ่งนอกจากเป็นการเผยแผ่ธรรมะตามหลักคำสั่งสอนขององค์สมเด็จสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว ยังสามารถนำรายได้ดังกล่าวไปต่อยอดเป็นสาธารณะกุศลต่อเนื่องให้กับสังคมอีกต่อหนึ่งหรือสามารถนำมา ทำนุบำรุงพุทธศาสนาให้ดำรงอยู่อย่างสง่างาม เช่น บำรุงศาสนสถาน ซึ่งเป็นการสร้างประโยชน์ต่อเนื่องอีกต่อหนึ่งได้

- ควรมีการอัปโหลดและอัปเดตสื่อออนไลน์ที่ใช้ในการเผยแผ่อย่างสม่ำเสมอเพื่อให้พุทธศาสนิกชนที่สนใจเกิดความสะดวกและง่ายในการติดตามรับชม

4) ด้านอุปกรณ์

- หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดฝึกอบรมการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่ธรรมะให้แก่พระสงฆ์ในปัจจุบันให้สามารถรู้เท่าทันสื่อและสามารถนำมาปรับประยุกต์ใช้ในการนำเสนอและเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- ควรมีการจัดหาและกระจายอุปกรณ์สื่อต่าง ๆ ให้มีความพร้อมและมีประสิทธิภาพเพื่อให้พระสงฆ์ที่ขาดแคลนอุปกรณ์ในการเผยแผ่ดังกล่าวสามารถเข้าถึงและใช้ในการเผยแผ่ธรรมะได้

5) ด้านบุคลากร

- พระสงฆ์ควรมีการหมั่นฝึกซ้อมการเทศนาผ่านสื่อออนไลน์เพื่อให้เกิดความเคยชินและเพิ่มความมั่นใจในการเทศนาธรรม และสามารถเทศนาธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

- ควรปลูกฝังให้พระงสงฆ์ยุคใหม่มีความใส่ใจและอุดมการณ์ในการตั้งมั่นเพื่อเผยแผ่หลักธรรม

คำสอนขององค์สมเด็จสัมมาสัมพุทธเจ้า

- พระสงฆ์ควรหมั่นทบทวนหลักธรรมคำสอนให้เข้าใจถ่องแท้เพื่อให้สามารถนำไปเผยแผ่หรือเทศนาให้แก่พุทธศาสนิกชนได้อย่างถูกต้อง

5. อภิปรายผล

ขณะที่ผลศึกษาการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่ธรรมะของพระสงฆ์: กรณีศึกษา การเผยแผ่ธรรมะผ่านวีดิทัศน์ชุดธรรมะ 15 นาทีจากช่องทางยูทูบ ของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโตที่แบ่งเป็น 3 ด้านก็มีความสอดคล้องกับงานวิจัยต่างๆ ดังนี้

ด้านเนื้อหาในการเทศนาสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภทหลัก ได้แก่ ประเภทที่ 1 คือ เนื้อหาที่มีความเกี่ยวข้องและสอดคล้องกับชีวิตประจำวันของผู้ฟัง และประเภทที่ 2 จะเป็นหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับการขยายหรืออธิบายหลักธรรมะโดยตรง โดยมีการนำตัวอย่างชาดก พุทธประวัติ หรือบุญพิธีหรือพิธีกรรมต่างๆ ทางพุทธศาสนามาอธิบายขยายความด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย น่าติดตาม ก็สอดคล้องกับงานวิจัยของปันนัดดา นพพนาวัน (2533) ที่ศึกษาเรื่องการศึกษากระบวนการสื่อสาร เพื่อเผยแพร่ธรรมะของสถาบันสงฆ์ไทย ที่พบว่ากลุ่มตัวอย่าง 1 ใน 3 แสดงความเห็นด้วยอย่างยิ่ง ต่อแนวทางแก้ไขปรับปรุงวิธีการเผยแผ่ธรรมะของพระสงฆ์ไทย โดยควรพัฒนาพระสงฆ์ไทยให้มีความรู้แตกฉานในหลักธรรมะและวิชาการทางโลกที่จำเป็น ควรแสดงธรรมะในเรื่องใกล้ตัวผู้ฟังและเหมาะกับยุคสมัย ควรยกอุทาหรณ์หรือตัวอย่างที่นำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของช่อฟ้า เกตุเรืองโรจน์ และ อวยพร พาณิช (2553) ได้ทำการศึกษากระบวนการและกลวิธีการสื่อสารเพื่อถ่ายทอดพุทธธรรมในหนังสือธรรมะของท่าน ว.วชิรเมธี ซึ่งระบุว่าวิธีการที่ใช้ในการถ่ายทอดพุทธธรรมให้สอดคล้องกับบริบทของสังคม คือ การยกตัวอย่างประเภทเหตุการณ์ ซึ่งสามารถจำแนกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ บริบทภาพรวมของสังคมบริบทเหตุการณ์รายวัน และบริบทเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์รูปแบบการถ่ายทอดพุทธธรรมให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมให้ความสำคัญโดยเน้นการถ่ายทอดให้ร่วมสมัย ประกอบด้วยการใช้ภาษาต้องเป็นภาษาของคนร่วมสมัย สำนวนการเขียนเข้าใจง่าย การยกตัวอย่าง เป็นการยกตัวอย่างที่สมจริง ใกล้ตัวและตัวตนของผู้เขียนเป็นคนร่วมสมัย ใช้ประสบการณ์ตรงเพื่อถ่ายทอดพุทธธรรมอย่างถึงแก่น

ด้านเทคนิคการเทศนาและการใช้ภาษา ที่พบว่าพระมหาสมปองมีการประยุกต์ใช้ทั้งเทคนิควิธีการเทศนาแบบใหม่ผสมผสานกับวิธีการเทศนาแบบดั้งเดิมร่วมกันผ่านทางการใช้วัจนภาษาและอวัจนภาษาก็สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการพูดที่มีประสิทธิภาพของสิริพักตร์ แจ้งไพร ที่ระบุว่าผู้พูดควรศึกษาหลักการใช้ภาษาให้ถูกต้องทั้งภาษาถ้อยคำหรือวัจนภาษาและภาษาท่าที หรืออวัจนภาษา และนำมาใช้ให้ถูกต้องและเหมาะสมกับระดับของ ผู้ฟังรวมถึงเหมาะโอกาสและสถานการณ์ในการพูดทุกครั้งก็จะประสบผลสำเร็จใน การพูดเป็นอย่างดี

ด้านเทคนิคการใช้สื่อ ซึ่งประกอบไปด้วย เทคนิคการตั้งชื่อ เทคนิคการเลือกภาพปกวีดิทัศน์ เทคนิคการจัดหมวดหมู่ และเทคนิคการเลือกช่องทางสื่อออนไลน์ที่เหมาะสมและเกิดประโยชน์ ซึ่งเทคนิคดังกล่าวส่งผลให้สามารถเผยแผ่ธรรมะผ่านการเทศนาผ่านวีดิทัศน์ชุด ธรรมะ 15 นาที จากช่องทางยูทูบ ของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโตได้เฉลี่ย 201,190 คนต่อเดือน และสร้างรายได้ที่สามารถนำไปพัฒนาต่อยอดเป็นสาธารณะกุศลได้ตามเป้าหมายที่วางไว้ก็สอดคล้องกับแนวคิด การผลิตสื่อตามระบบ 3W 1H ซึ่งการผลิตสื่อดังกล่าวสามารถประยุกต์ใช้ได้กับการผลิตสื่อธรรมะ

ส่วนการเสนอแนวทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่เหมาะสมในการเผยแผ่ธรรมะ ทางออนไลน์ของพระ

สงฆ์นั้นมีความสอดคล้องกับแนวคิดและงานวิจัยต่างๆ ดังนี้

ด้านเนื้อหา ควรเน้นเนื้อหาการเผยแผ่ธรรมะที่มีความหลากหลาย และสอดแทรกธรรมะผ่านเนื้อหาที่มีความเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของผู้ฟังหรือสอดแทรกประเด็นหรือเหตุการณ์สำคัญในปัจจุบัน ก็สอดคล้องกับงานวิจัยของปันนัดดา นพพนาวัน (2533) ที่ศึกษาเรื่องการศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อเผยแพร่ธรรมะของสถาบันสงฆ์ไทย และงานวิจัยของช่อฟ้า เกตุเรืองโรจน์ และรองศาสตราจารย์ อวยพร พาณิช เรื่องกระบวนการและกลวิธีการสื่อสารเพื่อถ่ายทอดพุทธธรรมในหนังสือธรรมะของท่าน ว.วชิรเมธีเช่นเดียวกัน ซึ่งมีผลสรุปของงานวิจัยที่คล้ายคลึงกันในแง่ของการแสดงธรรมะในเรื่องใกล้ตัวผู้ฟังและเหมาะกับยุคสมัย รวมทั้งการยกอุทาหรณ์หรือตัวอย่างที่นำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้เพื่อให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจและรู้สึกมีส่วนร่วมมากขึ้น

หัวข้อธรรมะควรมีความครอบคลุมเหมาะสมกับกลุ่มผู้ฟัง มีการยกตัวอย่างเหตุการสอดแทรกและควรเรียงลำดับการนำเสนอเรื่องราวในการเทศนา ด้านเทคนิคการเทศนาและการใช้ภาษา ควรใช้ให้มีความหลากหลาย เหมาะสมกับระดับผู้ฟัง และใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายในวงกว้าง กระชับ สอดแทรกมุกตลกแบบสุภาพและสอดแทรกการใช้อวัจนภาษาร่วมด้วย นั้นก็สอดคล้องกับแนวคิดหลัก 10 ประการของการพูดที่มีประสิทธิผลของ สิริพักตร์ แจ้งไพร (2557) ที่ระบุว่าผู้พูดควรใช้ภาษาให้ถูกต้องและเหมาะสมกับระดับของผู้ฟังรวมถึงเหมาะโอกาสและสถานการณ์ในการพูดทุกครั้ง และสอดคล้องกับแนวคิดด้านศิลปะการใช้ภาษาตามทัศนะของอริสโตเติลตามงานวิจัยของอรวรรณ ปิ ลันธน์โอวาท ที่ระบุว่าควรมีการใช้คำที่เหมาะสมกับเนื้อเรื่องที่พูด และสอดคล้องกับแนวคิดของพระโสภณธรรมวาทีที่ทำการศึกษาเรื่องกลวิธีและเทคนิคการประกอบการสอนหรือการเทศน์ ที่ระบุว่า พูดทันสมัย หมายถึง คำพูดที่ทันเหตุการณ์ เหมาะกับวัยของผู้ฟัง นับเป็นหนึ่งในวิธีและเทคนิคการสอนแบบแบบสัมปหังสนา ส่วนด้านการใช้สื่ออย่างมีประสิทธิภาพ ควรเลือกใช้ช่องทางออนไลน์ให้เหมาะสมกับความต้องการและความถนัดและหลากหลาย สอดคล้องกันกับแนวคิด HOW ซึ่งหมายถึง การใช้สื่อและนำเสนอรวมทั้ง การเลือกรูปแบบนำเสนอผ่านสื่อนั้นๆ ต้องมีความเหมาะสมกับเนื้อหา

6. องค์ความรู้ใหม่

ผลการวิจัยหรือองค์ความรู้ใหม่ สามารถแสดงเป็นตารางได้ดังนี้

การใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่ธรรมะของพระสงฆ์กรณีศึกษา การเผยแผ่ธรรมะผ่านวีดิทัศน์ชุดธรรมะ 15 นาทีจากช่องทางยูทูป ของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต เสนอแนวทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่เหมาะสมในการเผยแผ่ธรรมะทางออนไลน์ของพระสงฆ์

1. ด้านเนื้อหาในการเทศนา ได้แก่ หลักธรรมในชีวิตประจำวัน และธรรมะบริสุทธิ์ 1. ด้านเนื้อหา เช่น ควรสอดแทรกเนื้อหาที่มีความเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน เป็นต้น

2. เทคนิคการเทศนาและการใช้ภาษา วัจนภาษา เช่น การใช้ภาษาสมัยใหม่ อวัจนภาษา เช่น การแสดงสีหน้า เป็นต้น 2. ด้านเทคนิคการเทศนาและการใช้ภาษา เช่น ควรใช้เทคนิคการพูดที่หลากหลายให้เกิดความน่าสนใจและเพลิดเพลิน เป็นต้น

3. ด้านเทคนิคการใช้สื่อ เช่น การตั้งชื่อคลิป การเลือกสื่อที่เหมาะสม เป็นต้น 3. ด้านการใช้สื่ออย่างมีประสิทธิภาพ เช่น หากทำคลิปเผยแผ่ ควรตั้งชื่อคลิปวีดิทัศน์ให้มีความน่าสนใจ และใช้ภาพปกให้มีความเหมาะสม เป็นต้น

4. ด้านอุปกรณ์ เช่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดฝึกอบรมการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่ธรรมะให้เกิดประสิทธิภาพ เป็นต้น

5. ด้านบุคลากร เช่น ควรมีการหมั่นฝึกซ้อมการเทศนาผ่านสื่อออนไลน์เพื่อให้เกิดความเคยชินและเพิ่มความมั่นใจในการเผยแผ่ธรรม เป็นต้น

7. สรุป

การเผยแผ่ธรรมะของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต แบ่งเป็น 3 ด้าน ประกอบด้วย (1) ด้านเนื้อหาในการเทศนา การเทศนาของพระมหาสมปองผ่านวีดิทัศน์ชุด ธรรมะ 15 นาที มีเนื้อหาการเทศนา 2 ประเภท ได้แก่ 1) เนื้อหาเกี่ยวกับชีวิตประจำวันของผู้ฟัง เช่น ความสัมพันธ์ในครอบครัวและสังคม การประกอบอาชีพ เป็นต้น ซึ่งมีการสอดแทรกธรรมะในเรื่องดังกล่าว 2) เนื้อหาเกี่ยวกับการอธิบายหลักธรรมะโดยตรง โดยมีการยกตัวอย่างชาดก พุทธประวัติ เป็นต้น อธิบายขยายความด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย น่าติดตาม หัวข้อเนื้อหาในการเทศนามีความครอบคลุมกลุ่มผู้ฟังทุกเพศทุกวัย (2) ด้านเทคนิคการเทศนาและการใช้ภาษา มีการประยุกต์ใช้ทั้งเทคนิควิธีการเทศนาแบบใหม่และแบบดั้งเดิมร่วมกัน โดยการเทศน์แบบใหม่ จะมีการใช้ทั้งการสื่อสารทางวัจนภาษาและอวัจนภาษาร่วมกันอย่างพอดี คือ ทางวัจนภาษา มีการใช้คำแปลกใหม่ ภาษาสมัยใหม่ที่กำลังเป็นที่นิยม การเน้นเสียง เป็นต้น จุดเด่นที่สำคัญคือการสอดแทรกอารมณ์ขันและมุกตลกอย่างสุภาพ ในขณะที่การสื่อสารทางอวัจนภาษามักจะใช้เทคนิคการยกมือประกอบ การแสดงสีหน้า น้ำเสียงและท่าทางประกอบเหตุการณ์หรือคำบรรยายของตน (3) ด้านเทคนิคการใช้สื่อ พระมหาสมปองใช้เทคนิคการตั้งชื่อคลิปวีดิทัศน์ได้น่าสนใจ ตรงประเด็น เทคนิคการสร้างสรรค์หรือเลือกภาพปกวีดิทัศน์ที่มีข้อความชัดเจน เกี่ยวข้องกับเนื้อหาของธรรมเทศนา เทคนิคการจัดกลุ่มวีดิทัศน์ และเทคนิคในการเลือกสื่อออนไลน์ในการเผยแผ่ธรรมะอย่างเหมาะสม

แนวทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่เหมาะสมในการเผยแผ่ธรรมะทางออนไลน์ของพระสงฆ์ ผู้วิจัยได้เสนอดังนี้คือ 1) ด้านเนื้อหา ควรเน้นเนื้อหาการเผยแผ่ธรรมะที่มีความหลากหลาย การสอดแทรกเนื้อหาที่มีความเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของผู้ฟัง การยกเหตุการณ์หรือข่าวสำคัญในปัจจุบัน ควรมีหัวข้อเทศนาที่มีความครอบคลุมกลุ่มผู้ฟังทุกเพศทุกวัย การมีส่วนร่วมของผู้ฟัง เช่น การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การเปิดโอกาสให้ถามตอบข้อสงสัย และควรมีลำดับการนำเสนอและถ่ายทอดที่ชัดเจน 2) ด้านเทคนิคการเทศนาและการใช้ภาษา ควรใช้เทคนิคการพูดที่หลากหลายให้เกิดความน่าสนใจและเพลิดเพลิน เช่น การพูดหักมุม การพูดแบบแต่งเติมคำ เป็นต้น ควรใช้การพูดด้วยภาษาที่เหมาะสมกับระดับของผู้ฟัง ควรมีการปรับใช้ภาษาที่ทันสมัย ควรพูดให้ตรงประเด็น ชัดเจน กระชับ ควรมีการประยุกต์ใช้อวัจนภาษามาด้วย เช่น การแสดงท่าประกอบ การแสดงสีหน้า เป็นต้น ควรมีการสอดแทรกมุกตลกขำและสุภาพ 3) ด้านการใช้สื่ออย่างมีประสิทธิภาพ หากทำคลิปเผยแผ่ ควรตั้งชื่อคลิปวีดิทัศน์ให้มีความน่าสนใจ และใช้ภาพปกให้มีความเหมาะสม ควรจัดกลุ่มธรรมะ ควรเลือกใช้ช่องทางออนไลน์ที่หลากหลาย เหมาะสมกับความถนัดของตน ควรโปรโมทการเผยแผ่เพื่อการเข้าถึงกลุ่มผู้ฟัง และควรมีการอัปโหลดและอัปเดตสื่อออนไลน์ที่ใช้ในการเผยแผ่อย่างสม่ำเสมอ 4) ด้านอุปกรณ์ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดฝึกอบรมการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่ธรรมะให้เกิดประสิทธิภาพ ควรมีการจัดหาและกระจายอุปกรณ์สื่อต่างๆ ให้มีความพร้อมและมีประสิทธิภาพเพื่อให้พระสงฆ์นักเผยแผ่สามารถเข้าถึงและใช้งานได้ 5) ด้านบุคลากร ควรมีการหมั่นฝึกซ้อมการเทศนาผ่านสื่อออนไลน์เพื่อให้เกิดความเคยชินและเพิ่มความมั่นใจในการเผยแผ่ธรรม ควรปลูกฝังให้พระงสงฆ์ยุคใหม่มีอุดมการณ์และสนใจเผยแผ่พระพุทธศาสนา และควรหมั่นศึกษาและทบทวนคำสอนพระพุทธศาสนา เพื่อให้สามารถนำไปเผยแผ่แก่พุทธศาสนิกชนได้อย่างถูกต้อง

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) ควรมีการศึกษาโดยเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของพระสงฆ์เพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาในการเผยแผ่ธรรมมะในปัจจุบัน เพื่อให้ข้อมูลมีปฐมภูมิจากผู้เผชิญปัญหาจริงและสะท้อนปัญหาที่แท้จริงเพิ่มเติมในอนาคต

2) ควรมีการศึกษากรณีตัวอย่างในการปรับประยุกต์ใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่ธรรมะ ในช่องทางอื่น ๆ เพิ่มเติมเพื่อให้ข้อมูลเกิดความหลากหลายเพิ่มขึ้น

8.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ศึกษาวิเคราะห์ผลสำเร็จการเผยแพร่ธรรมะออนไลน์ของพระสงฆ์ในปัจจุบัน

2) เปรียบเทียบการเผยแผ่ธรรมะแบบออนไซต์กับออนไลน์ของพระสงฆ์ไทยในปัจจุบัน

9. เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

ช่อฟ้า เกตุเรืองโรจน์ และ อวยพร พาณิช. (2553). กระบวนการและกลวิธีการสื่อสารเพื่อถ่ายทอดพุทธธรรมในหนังสือธรรมะของท่าน ว.วชิรเมธี. วิทยานิพนธ์ปริญญานิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวาทวิทยา คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปันนัดดา นพพนาวัน. (2533). การศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อการเผยแพร่ธรรมะของสถาบันสงฆ์ไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต. (2564). ธรมะ 15 นาที. สืบค้นเมื่อ กรกฎาคม 2564, จาก https://www.youtube.com /watch?v=tdHnZo9QcrY.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2500). พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาเตปิฏกำ 2500. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

_____. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สิริพักตร์ แจ้งไพร. (10 พศจิกายน 2557). หลักการพูดอย่างมีประสิทธิภาพ. สืบค้นเมื่อ 7 กรกฎาคม 2564, จาก https://sites.google.com/a/csws.ac.th/kru-pyx-csw/home/wicha-phasa-thiyhlak-karphudxyangmip
rasiththiphaph.

ภาษาอังกฤษ

Jangprai S.. (10 November 2014). Principles of effective speech. Retrieved on July 7, 2021, from https://sites.google.com/a/csws.ac.th/kru-pyx-csw/home/wicha-phasa-thiyhlakkarphud
xyangmiprasiththiphaph.

Ketruangroj C. and Panich A.. (2010). Processes and communication strategies for conveying the Buddhadharma in the Dharma books of V. Vajiramethi. Master of Communication Arts thesis. Department of Rhetoric Faculty of Communication Arts Chulalongkorn University.

Mahachulalongkornrajavidyalaya University (1957). Tripitaka in Pali language Mahachula Tipitaka Edition 1957. Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya University Printing House.

_____. (1996). Tipitaka in Thai language Mahachulalongkornrajavidyalaya University edition. Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya University Printing Press.

Noppanawan P.. (1990). A Study of Communication Process for Dharma Propagation of Thai Sangha Institutes. Master's thesis Public Relations Faculty of Communication Arts Chulalongkorn University.

Phra Maha Sompong Talaputto. (2021). Dharma 15 minutes. Retrieved July 2021, from https:// www.youtube.com /watch?v=tdHnZo9QcrY.

Phra Rector Surasak Sukhumalo et al. (2018). Preaching methods for the propagation of Buddhism by monks in Kaeng Khoi District, Saraburi Province. MCU Social Science Review. 7(2), 195-207.